

Kā pareizi rīkoties fiziskās personas maksātnespējas procesā – advokāta padomi

Portālā la.lv publicēto Jāņa stāstu komentē zvērināts advokāts Olavs Cers.

Pandēmija mums visiem izmainīja dzīvi, bet dažiem tā apgriezās kājām gaisā. Trīs bērnu tētis, mīlošs vīrs Jānis pirms kovida remontēja māju, strādāja labi apmaksātu darbu, kurā pelnīja vidēji 2000-3000 eiro mēnesī, plānoja ceļojumus ar ģimeni un ne par ko daudz šajā dzīvē neuztraucās, jo viss bija kārtībā. Tad viss tika kā ar nazi nogriezts, paņemto kredītu atmaksāt nav iespējams, parādu piedzinēji sēž uz kakla, varbūt glābs maksātnespēja, bet beigās tikai iztērēta nauda, neizprotami lēmumu un viens jautājums – vai tiesnesis un maksātnespējas administrators cenšas mani apkrāpt?

Nedienas sākās ar paņemto kredītu, kas bija nepieciešams, lai mājas remonts raitāk ritētu uz priekšu. Naudas līdzekļi atļāva ne tikai atjaunot māju, parūpēties par ģimeni, uzturēt auto, bet arī ceļot. Tad pasauli pāršalca pandēmija un kā jau daudzi arī Jānis palika pie sasītas siles. Darba vietu likvidēja, jo tā bija saistīta ar ofisu apkalpošanu, bet tā kā visas ofisu durvis bija slēgtas, arī Jānim darba vairs nebija, līdz ar to arī sākās jauna dzīve. Ceļojumi pagaidīs, remontu var iepauzēt, bet kredīta maksājumi negaida.

Sākumā kredīta atmaksas netika kavētas, bet tā kā darbu piedāvāja tikai ar divreiz mazāku atalgojumu kā iepriekš, regulāru ienākumu nebija un arī par kredītu maksāt vairs nevarēja. Trešdaļa no kredītsummas gan līdz bēdu laikiem jau bija nomaksāta.

“Tad vienā brīdī sapratu, ka nebūs labi, turpināt tik daudz – apmēram 600 eiro – mēnesī kredīta apmaksai vairs nevaru. Internetā izlasīju par maksātnespējas procesu, konsultējos ar speciālistiem un sapratu, ka arī man jāiet šis ceļš. Mājaslapā maksatnespeja.lv noformējām visus dokumentus, kas man izmaksāja kādus 800 eiro. Maksāju šo summu pa daļām,” Jānis stāsta un skaidro, ka tad, kad process tiek noformēts kopā ar piešķirto maksātnespējas administratoru un vēlāk apstiprināts tiesā, visi kredīta maksājumi iesaldējas un tiek izveidots jauns grafiks, kā apmaksāt atlikušo summu. Uz šādu scenāriju Jānis arī cerēja.

Iesniegums nonāca līdz tiesai, kas to apstiprināja un piešķīra maksātnespējas administratoru. “Dīvaini likās jau tas, ka man piešķirts administrators no otras Latvijas puses,” vīrietis atceras. Sprotami būtu satikties, noskaidrot, kādi dokumenti administratoram nepieciešami, bet šeit Jānim tika telefoniski viss pieprasīts, bet pats atzīst, ka pusi no prasītā nav sapratis – aicināja tomēr satikties.

Abi satikās Rīgā kādā apšaubāmā ofisa telpā, kas piekrāmēta ar plēvēs ietītām mēbelēm, tātad diez vai vietā, kur dien dienā notika aktīva darbība un līgumu parakstīšana, bet Jāni tas diži neuztrauca, kam tad tagad viegli klājas.

Abi kungi izrunāja neskaidrības, Jānis visu nepieciešamos dokumentus viņam nosūtīja un tad 2023. gada oktobra līdz 2024. gada martam administrators kārtoja dokumentus. Tad tie tika iesniegti kredītprasējiem un 21. maijā 2024. iesniedza tiesā saistību dzēšanas grafiku. Parādu piedziņas administrators par 120 eiro šo grafiku aprīlī izveidoja un iesniedza atkal tiesā.

“Līdz tam brīdim man nebija nekādu pretenziju ne pret administratoru, ne tiesu. Es jau kalu nākotnes plānus, saprotot, ka turpmāk no mēneša ienākumiem, kas ir aptuveni 1000 eiro, tikai trešdaļa būs jāatdod parādos. Iepriekš man bija jāmaksā divreiz vairāk, apmēram 600 eiro, kas, saņemot jauno algu, vairs nebija izpildāms,” vīrietis norāda. Tiesa jūnijā atbildēja, ka maksājumu grafikā ir nepilnības.

“Administrators man telefoniski pateica, ka tāda sajūta, ka tiesnese pati kaut ko salaidusi dēļ un savu vainu neatzīst.

Pats lasīju tiesneses pieprasījumu un daudzās vietās neko nesapratu, bet, kas ir galvenais, ka arī administrators atbildēja to pašu – nesaprata, kur nepilnības,” Jānis stāsta.

Starp citu, pirms šīs tiesas atbildes, tā bija Jānim pajautājusi bankas konta izdrukā, tas esot administratoru pārsteidzis, jo tiesa nekad tā nedarot. Administrators arī tieši pajautājis, vai viņš nav pazīstams personīgi ar tiesnesi Irinu Bogdanovu no Bauskas.

Labojumus, ko tiesa pieprasīja, Jānis neiesniedza, bet administrators uzrakstīja paskaidrojumu gan no sevis, gan Jāņa, ka nav pamatojuma apšaubīt iepriekš iesniegto grafiku – tur viss esot pareizi.

27. jūlijā atnāca tiesas lēmums – parādsaistību dzēšanas plāns noraidīts, maksātnespējas process izbeigts. Jāņa administrators atvaļinājumā, uz zvaniem neatbildēja, būšot atpakaļ pēc mēneša. Tikmēr Jānis neziņā, vai iznākums ir pozitīvs vai negatīvs.

“Meklēju internetā, kādos gadījumos dzēšanas plānu anulē. Izlasīju, ka tad, ja slēpj ienākumus, nemaksā rēķinus. Tas tā kā neatbilda manai situācijai,” Jānis priecājas.

Pēc mēneša atgriezās no siltajām zemēm administrators un apstiprināja slikto priekšnojautu “Lasot tiesas lēmumu, šķiet, ka tiesnesei kaut kas nepatīk, bet trūkstot reālam pamatojumam, viņa vienkārši piekasījās dzēšanas grafikam,” Jānis citē administratoru. Svarīgi pieminēt, ka tiesneses lēmums ir nepārsūdzams. Administrators iesniedza protesta iesniegumu Ģenerālprokuratūrā. Pēc mēneša saņemta atbilde – tiesnese rīkojusies pareizi.

Ko tagad darīt? Šobrīd Jānim nenomaksātā parāda summa ir apmēram 6500 eiro, bet visu pagājušo gadu iztērēts laiks un apmēram 2300 eiro (maksātnespējas advokātam lietas sagatavošanai, lai iesniegtu tiesā 800 eiro, papildizdevumi apmēram 70 eiro uzziņu sagatavošanai, tiesas nodeva 74 eiro, depozīts 1240 eiro (ko, pēc tiesas man nelabvēlīgā sprieduma, pārskaitīja maksātnespējas administratoram), saistību dzēšanas grafika izveide 120 eiro), jo varēja labāk samaksāt par kredītu.

Nepagāja ne nedēļa un kreditori jau bija klāt – maksā ragā. Jānis pēc gada var vēlreiz iesniegt maksātnespējas pieteikumu. “Tagad atbildu uz lielo jautājumu, kāpēc vērsos pie jums –

man pirms nedēļas atklāja plaušu audzēju, nezinu, cik daudz laika man atlicis un negribu to izniekot cīnoties, negribu atkal izmest naudu vējā.

Tā arī beigās jautāju, vai tiesnese rīkojās negodīgi, vai varbūt ar administratoru uz vienu roku sadarbojas, bet varbūt administrators slikts un nesaprot neko? Kurš var normālam cilvēkam izskaidrot un palīdzēt?”

Noraidīts fiziskās personas saistību dzēšanas plāns. Kāpēc tā un ko darīt tālāk?

Jānis mums uzticējās un atsūtīja visus maksātnespējas procesa dokumentus.

Tos izskatīt un atrast tiesneses lēmumā pamatojumu lūdzām **zvērinātam advokātam Olavam Ceram, (“Zvērinātu advokātu birojs CersJurkāns” SIA, partneris).**

Gluži saprotams, ka šajā brīdī parādniekam ir radies jautājums – kas tieši tika nepareizi izdarīts bankrota procedūras ietvaros un kāpēc tiesa neapstiprināja parādnieka iesniegto saistību dzēšanas plānu?

Parādnieks notikušajā vaino gan maksātnespējas procesa administratoru, gan tiesu, kas esot pārlietu iedziļinājusies tai iesniegtā saistību dzēšanas plāna saturā, kā arī norāda, ka viņam neesot saprotama tiesas lēmuma motivācija daļā par pieteikuma noraidīšanu par saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu un saistību dzēšanas procedūras pasludināšanu.

Iepazīstoties ar tiesas lēmumu, patiešām jāatzīst, ka tā motīvu daļa ir ļoti izvērsta un detalizēta, taču, neiedziļinoties niansēs, kam šobrīd vairs nav nozīmes, jāteic: tiesa ir secinājusi, ka parādnieka iesniegtais saistību dzēšanas plāns neatbilst Maksātnespējas likuma prasībām, proti, 154.panta otrās daļas un 155.panta piektās daļas normām, kā arī kreditoru vienlīdzības principam.

Proti, tiesas ieskatā saistību dzēšanas plānā nebija pareizi norādīta detalizēta informācija par to saistību summas daļu, kas nav galvenā saistība, un šī informācija nebija pārbaudāma, pamatojoties uz kreditoru iesniegtajiem un atzītajiem pieteikumiem un tiem pievienotajiem pierādījumiem.

Noprotams, ka saistību dzēšanas plānā ir bijušas nepareizi un nekonsekventi norādītas kreditoriem izmaksājamās un dzēšamās prasījumu summas attiecībā uz to galvenajiem un blakus prasījumiem. Tāpat arī norādīts, ka maksātnespējas administrators bez jebkāda pamatojuma un aprēķiniem savā paziņojumā par bankrota procedūras pabeigšanu ir norādījis kreditoru blakus prasījumu summas.

Īsumā var teikt – saistību dzēšanas plānu tiesa ir atzinusi par nekvalitatīvu nepareizi, neprecīzi un nesaprotami aprēķināto summu dēļ.

Proti, parādnieks un administrators ir “apmaldījušies trīs priedēs” – parādniekam ir tikai pieci kreditori, un to pašu kreditoru prasījumus viņš kopā ar administratoru nav spējis aprēķināt atbilstoši likuma prasībām.

Te gan jāpiezīmē, ka tiesa jau savlaicīgi ir norādījusi uz parādnieka iesniegtā saistību dzēšanas plāna nepareizību, un ar savu lēmumu atlikusi administratora un parādnieka pieteikumu izskatīšanu, nosakot parādniekam termiņu trūkumu novēršanai saistību dzēšanas plānā. Tāpat arī šajā lēmumā jau ir norādīts uz tiesas konstatētajiem trūkumiem parādnieka iesniegtajā saistību dzēšanas plānā, kuru dēļ pēc tam saistību dzēšanas plāns arī nav ticis apstiprināts.

Diemžēl parādnieks tiesas norādījumus nav ņēmis vērā un izpildījis, saistību dzēšanas plānu jaunā redakcijā nav iesniedzis, aprobežojoties ar izvērstiem paskaidrojumiem tiesai, kuros centies atspēkot tiesas secinājumus. Protams, ka šādas tiesības parādniekam ir, taču rodas jautājums, kāpēc parādnieks ir izvēlējies tieši šādu savu tiesību aizsardzības taktiku? Vai pareizāk tomēr nebūtu bijis precizēt saistību dzēšanas plānu, šobrīd nav iespējams pateikt, un tam arī vairs nav nozīmes, jo tiesas lēmums ir stājies spēkā un nav pārsūdzams.

Kādas ir sekas šādam tiesas lēmumam? Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 130.panta pirmās daļas 5.punktu fiziskās personas maksātnespējas process nav piemērojams personai, kurai pēdējā gada laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ir izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, nedzēšot saistības. Proti, lai atkārtoti vērstos tiesā ar fiziskās personas maksātnespējas pieteikumu, parādniekam jāgaida gads no tiesas lēmuma spēkā stāšanās.

Lai izvairītos no šādas situācijas, būtu vairāki ieteikumi gan šim parādniekam, gan citām fiziskajām personām, kas plāno maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu:

[1] pirmkārt, maksātnespējas procesa pieteikuma un ar to saistīto dokumentu sagatavošanu uzticēt profesionāliem nozares ekspertiem ar atbilstošu reputāciju, nevis aizpildot kaut kādas sagataves internetā nejauši atrastā mājas lapā. Uzsākt maksātnespējas procesu ir nopietns lēmums, kas var ļoti būtiski ietekmēt parādnieka un viņa tuvinieku turpmāko dzīvi, tāpēc, pirms pieņemt šādu lēmumu, būtu vēlams saņemt profesionāla speciālista konsultāciju, jo maksātnespējas procesam ir ne tikai plusi, bet arī mīnusi, un ne viss ir tik vienkārši, kā norādīts anonīmās mājas lapās;

[2] ja parāda summa nav ļoti liela (kas, protams, ir subjektīvs rādītājs), rūpīgi apsvērt, vai tiešām ir nepieciešams tieši maksātnespējas process – varbūt ir iespējams vienoties ar kreditoriem par parāda samaksas termiņu pagarinājumu vai kādu papildus nodrošinājumu, vai mēģināt parādus nokārtot, lūdzot tuvinieku palīdzību – arī fiziskās personas maksātnespējas process nav “lēts prieks”, un, pirms to uzsākt, ir rūpīgi jāsarēķina tieši finansiālie ieguvumi un zaudējumi;

[3] uzmanīgi ieklausīties tiesas viedoklī, censties to saprast un tam atbilstoši rīkoties, jo tiesa nav parādnieka ienaidnieks – tiesa rūpējas, lai maksātnespējas process norisinātos atbilstoši likuma prasībām un lai tiktu ievērotas visu procesā iesaistīto personu intereses. Ja tiesas norādījumi parādniekam nav saprotami vai nešķiet pareizi, ir iespējams vērsties pēc papildus skaidrojuma pie advokāta vai cita attiecīgās nozares speciālista, jo tiesa ir tā institūcija, kas piemēro Maksātnespējas likuma normas, un ar tiesas jau izteikto viedokli ir jārēķinās. Turklāt šajā gadījumā tiesa jau bija parādniekam atsevišķā lēmumā izskaidrojusi

iesniegtā saistību dzēšanas plāna trūkumus un aicinājusi tos novērst – šādā situācijā, iespējams, pareizāk būtu šos trūkumus novērst, nevis pret tiem iebilst. Nevienš taču nestrīdas ar ārstu, kurš ir noteicis ārstēšanas režīmu, bet vienmēr, protams, ir iespējas ārsta norādījumus nepildīt un padarīt tālāko ārstēšanu vēl jo grūtāku un dārgāku.

[4] visbeidzot – Maksātnespējas likuma 29.pants paredz, ka maksātnespējas procesa administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vainas dēļ nodarīti parādniekam. Proti, ja administrators ir sniedzis parādniekam palīdzību saistību dzēšanas plāna sagatavošanā, un tiesa šo saistību dzēšanas plānu nav apstiprinājusi kā neatbilstošu Maksātnespējas likuma prasībām, pastāv iespējas, ka šādā situācijā var runāt par administratora atbildību par parādniekam nodarītajiem zaudējumiem. Iespējams, var lūgt administratora rīcību izvērtēt Maksātnespējas kontroles dienestam, kurš sākotnēji pārbaudītu, vai notikušajā ir saskatāma administratora vaina. It sevišķi uz šāda izvērtējuma nepieciešamību norāda parādnieka teiktais, ka arī administratoram neesot bijuši saprotami nedz tiesas norādījumi, nedz arī tiesas galīgais lēmums. Taču arī šajā situācijā ir apsverams, kas parādniekam ļaus ātrāk sasniegt vēlamo rezultātu – pēc gada vērsties tiesā ar jaunu maksātnespējas procesa pieteikumu, vai uzsākt ilgstošu tiesvedību ar administratoru.

<https://www.la.lv/vai-tiesnesis-un-maksatnespejas-administrators-censas-mani-apkrapt-janis-centas-godigi-atdot-kreditu-bet-palika-pie-sasistas-siles>